

Gołota, Janusz

Studium Nauczycielskie w Ostrołęce

Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego 5, 150-158

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

STUDIUM NAUCZYCIELSKIE W OSTROŁĘCE

Studium Nauczycielskie w Ostrołęce zajmuje osobliwe miejsce w strukturze miejscowej oświaty. W ostatniej dekadzie była jedyną placówką w województwie kształcąca nauczycieli. Rok szkolny 1991/92 jest dziesiątym rokiem jej pracy. Dziesięciolecie zachęca do podsumowań, refleksji, ocen i wniosków. Trudno o oceny pełne, które muszą być oparte na solidnych studiach prowadzonych przez bezstronnego badacza z pewnego dystansu czasowego, najlepiej po całkowitym zakończeniu kształcenia w placówce. Dlatego materiał niniejszy dostarcza jedynie częściowych informacji, przybliża niektóre dziedziny działalności szkoły i wątki umożliwiające dokonanie w przyszłości oceny całościowej. Byłoby dobrze, gdyby wnioski, spostrzeżenia, okazały się też przydatne w organizacji nowej placówki kształcącej nauczycieli Kolegium Nauczycielskiego.

W opracowaniu tym wykorzystana była dokumentacja szkolna, informacje uzyskane od nauczycieli i pracowników szkoły oraz wyniki badań prowadzonych w 1988/89 roku przez członków koła socjologicznego kierowanego przez Edwarda Podlesia, jak również opracowania Jadwigi Zawadzkiej dotyczące studentów wychowania fizycznego. Z literatury ogólnej najbardziej pomocna stała się publikacja Instytutu Polityki Naukowej i Szkolnictwa Wyższego w Warszawie i Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu: "Infrastruktura Studiów Nauczycielskich i innych instytucji etapowego przysposobienia kandydatów na nauczycieli".

Od 1 września 1982 roku w Ostrołęce rozpoczęła pracę placówka łącząca Studium Wychowania Przedszkolnego i Studium Nauczania Początkowego. Pierwsza z nich została przeniesiona z Makowa Mazowieckiego, mimo protestów tamtejszego środowiska. Natomiast druga była zorganizowana przez władze oświatowe jako nowa forma kształcenia nauczycieli — zgodnie z wydanym w tym roku zarządzeniem Ministra Oświaty i Wychowania.

W nowej szkole zaplanowano trzy formy kształcenia: na podbudowie szkoły podstawowej, na bazie liceum ogólnokształcącego i kształcenie zaoczne od II semestru tego roku szkolnego. W pierwszym roku istnienia szkoły powstały 2 oddziały Studium Wychowania Przedszkolnego na bazie szkoły podstawowej i 3 grupy w Studium Nauczania Początkowego na podbudowie szkoły średniej (matura) oraz 2 grupy zaoczne.

W kraju w tym czasie funkcjonowało 67 Studiów Wychowania Przedszkolnego oraz 49 Studiów Nauczania Początkowego, przy czym w wielu miastach obie formy działały równolegle. W następnym roku szkolnym działały już 64 placówki Nauczania Początkowego i tylko województwo piotrkowskie nie miało tego typu szkoły. 36 spośród 67 studiów miało siedziby w mieście wojewódzkim.

W 1984 roku Ministerstwo Oświaty i Wychowania wydało zarządzenie, które zmieniło dotychczasowy system kształcenia. Zostało utworzone Studium Nauczycielskie, w którym oprócz dotychczasowych kierunków nauczania początkowego i wychowania przedszkolnego wprowadzono nowe: wychowanie plastyczne, muzykę, plastykę i pracę-technikę. Stworzona została również możliwość kształcenia w systemie dziennym, zaocznym i wieczorowym.

Nadany szkole statut miał zbliżyć Studia Nauczycielskie do studiów wyższych. Uczący się zostali studentami, egzaminy wstępne wyznaczono w terminach obowiązujących w wyższych uczelniach. O rzeczywistej wartości kształcenia miała decydować jednak praktyka dnia codziennego w szkole.

Na mocy powyższego zarządzenia ministra w Ostrołęce dokonano przekształcenia istniejących Studiów Wychowania Przedszkolnego i Studiów Nauczania Początkowego w Studium Nauczycielskie. Placówka miała kształcić pedagogów dla województwa ostrołęckiego — kontynuując kształcenie na podbudowie szkoły podstawowej, średniej i w systemie zaocznym.

Tabela 1

Stan organizacyjny SN w latach 1982/83-1991/92
(w nawiasach liczba oddziałów wprowadzonego w miejsce SN-u liceum ogólnokształcącego o profilu pedagogicznym)

Kierunki	Rok kształcenia	82/83	83/84	84/85	85/86	86/87	87/88	88/89	89/90	90/91	91/92
		liczba oddziałów									
Naucz. początkowe	I r.	3	2	2	2	2	2	1	1	1	
	II r.		3	2	2	2	2	2	1	1	1
Wych. przedszkolne	I r.			1	1	1	1	2	2	1	1
	II r.				1	1	1	1	2	2	1
Wych. fizyczne	I r.				1	1	0,5	1	1	1	
	II r.					1	1	0,5	1	1	1
Muzyka	I r.						0,5		1		
	II r.							0,5		1	
Plastyka	I r.									1	
	II r.										1
Wych. przedszkolne na podbudowie SP	I r.	2	3	3	3	2	2	1(1)	1(1)	1(2)	-(-4)
	II r.		2	3	3	3	2	2	1(1)	1(1)	1(2)
	III r.			2	3	3	3	2	2	1(1)	1(1)
	IV r.					3	3	3	2	2	1(1)

W kraju w tym czasie powstało 91 placówek w większości kształcących w dwóch kierunkach: wychowanie przedszkolne i nauczanie początkowe. W 16 szkołach prowadzono także kształcenie nauczycieli plastyki, muzyki, wychowania fizycznego, pracy-techniki.

Niebawem Studium Ostrołęckie rozwinęło się organizacyjnie. W 1985 r. rozpoczęto kształcenie nauczycieli wychowania fizycznego, od 1987 r. muzyki, a od 1990 plastyki. Zmiany te determinowane były potrzebami zgłaszanymi do Kuratorium Oświaty i Wychowania przez podstawowe jednostki administracji oświatowej (IOiW).

W okresie szczególnego rozwoju organizacyjnego Studium Ostrołęckie należało do większych z około 100 funkcjonujących w kraju. Było jednym z siedmiu o 5 kierunkach kształcenia. Bardziej rozbudowane były placówki w Tarnowie, Katowicach, Radomiu, Płocku i Raciborzu.

Pod koniec lat osiemdziesiątych potrzeby kadrowe w zakresie nauczania początkowego i wychowania przedszkolnego były niemalże zaspokojone. Absolwenci Studium Nauczania Początkowego zaczęli pracować w innych niż wyuczone specjalnościach. Dlatego od 1988 roku ograniczono do jednego oddziału nabór młodzieży po szkole podstawowej. Analizy prowadzone w tym czasie w kraju wykazały, iż zjawisko nadmiernego kształcenia ma charakter powszechny. Dlatego też w 1991 roku już w trakcie rekrutacji zlikwidowano nabór młodzieży po szkole podstawowej i ograniczono go też po szkole średniej. Studia Nauczycielskie w myśl zarządzenia ministra z 1991 roku funkcjonować będą do końca roku szkolnego 1993/94.

Z chwilą powstania nowa placówka otrzymała swoją siedzibę w budynku, w którym mieścił się wtedy Zespół Szkół Zawodowych nr 3, ale — co bardziej istotne — do 1971 roku działało cieszące się dobrą sławą Liceum Pedagogiczne.

Stan koegzystencji dwóch szkół trwał do następnego roku szkolnego, kiedy to klasy "budowlane" zostały przeniesione do Zespołu Szkół Zawodowych nr 2 w Ostrołęce-Wojciechowicach. Z kolei, z tamtej szkoły przeniesiono Medyczne Studium Zawodowe. W budynku pozostała Szkoła Podstawowa nr 5 jako odrębna jednostka. Zachowana została nazwa szkoły. Tak więc Studium Nauczycielskie funkcjonowało w ramach organizacyjnych Zespołu Szkół Zawodowych nr 3, pod mianem niechętnie wymawianym przez środowisko szkolne.

Szkoła otrzymała duży budynek w dobrym stanie sanitarno-technicznym. SN zajmował 13-14 sal lekcyjnych, dwie mniejsze sale gabinetu, 5-6 pokoi w internacie do nauki gry na instrumencie, był współużytkownikiem sali gimnastycznej, studenci wychowania fizycznego korzystali z miejskiej pływalni krytej oraz przejściowo z Hali Sportowej Wojewódzkiego Ośrodka Sportu i sali gimnastycznej ZSZ nr 2 i Szkoły Podstawowej nr 7. W drugim roku nauki studenci plastyki korzystali z pracowni artystycznych Wojewódzkiego Ośrodka Kultury i Ośrodka Kultury Plastycznej. Szkoła pracowała na dwie zmiany, w różnych okresach 5 lub 6 dni w tygodniu, zajęcia kończyły się o 17.00-18.00, a sporadycznie, w czasie największego stanu organizacyjnego nawet o 20.00.

Warunki lokalowe należy więc uznać za trudne, brak było kilku specjalistycznych pracowni, gabinetów do prowadzenia niektórych zajęć, np. gimnastyki, zajęć rytmiczno-ruchowych, malarstwa. Biorąc pod uwagę bazę, infrastrukturę — w odniesieniu do liczby oddziałów — skonstatować należy kształcenie ponad stan. Cyklicznie podejmowane próby poprawy sytuacji lokalowej pozostawały — czy to z braku zdecydowania zabiegających lub władz, czy też sytuacji ogólnej — w sferze projektów. W 1989 roku został opracowany projekt budowy pięknego obiektu, w którym miało być zlokalizowane Studium Nauczycielskie. Prowadzone były nawet rozmowy z kontrahentami zagranicznymi w sprawie wykonawstwa, jednak brak środków inwestycyjnych uniemożliwił realizację projektu.

Natomiast w pomieszczeniach, którymi szkoła dysponowała, znajdowały się dobrze zorganizowane pracownie wyposażone w sprzęt i pomoce. W szkole — jako jednej z pierwszych w województwie — pojawiały się, szybko następnie wkraczające do innych szkół, nowinki techniczne: pracownia komputerowa, kserokopiarka, magnetowidy, kamera wideo. Kuratorium Oświaty i Wychowania preferowało Studium przyznając dodatkowe środki na pomoce naukowe: "Przydzielone dodatkowe środki finansowe z Ministerstwa Edukacji Narodowej lub budżetu terenowego zawsze w większym stopniu kierowane były do Studium Nauczycielskiego w Ostrołęce — jedynej w województwie "kuźni" kadr nauczycielskich. Podobnie było z pomocami naukowymi przydzielanymi bezpłatnie z Ministerstwa Edukacji Narodowej. Studium zawsze było brane pod uwagę przy przydzielaniu tego sprzętu. Budżet tej placówki był zawsze wykorzystany w 100% i zgodnie z przeznaczeniem. Tak było w poprzednich latach. Obecnie — w 1991 roku — limit na wydatki pozapłacowe został przydzielony na poziomie obowiązującym w innych szkołach średnich naszego województwa i jest daleko niewystarczający w stosunku do potrzeb" ¹.

W pracy dydaktycznej ze studentami dominowały jednak pomoce i materiały wykonane lub zgromadzone we własnym zakresie przez nauczycieli: plansze, schematy, wykresy, teczki tematyczne, pomocnicze materiały dydaktyczne, wzorcowe konspekty. Kontrolujący placówkę wychwalali ten stan rzeczy, zwłaszcza pracownie nauczania początkowego i wychowania przedszkolnego oceniali jako wzorcowe. Organizatorzy tych, jak i pozostałych pracowni, np. plastyki, muzyki, pracy-techniki, wykazali wiele inwencji, pasji, pomysłowości; poświęcili wolny czas na ich urządzenie. Dobrze byłoby, aby ten dorobek nie został zaprzepaszczoney. Corocznie część materiałów przekazywana była do szkół ćwiczeń i innych placówek oświatowych.

Do 1991 roku w Studium Nauczycielskim zatrudnionych było na stałe 45 nauczycieli, którzy przepracowali w tej placówce przynajmniej rok. Wszyscy mieli wykształcenie wyższe (1 doktor, 4 magistrów), 9 osób zdobyło stopień specjalizacji zawodowej. Pod względem wykształcenia i doskonalenia studium pozytywnie wyróżniało się w kraju. Spośród 27 zatrudnionych w pierwszych dwóch latach organizacji szkoły 9 to byli nauczyciele ZSZ nr 3 (zwłaszcza przedmiotów ogólnokształcących), 7 przeniesiono ze szkoły podstawowej, 2 ze szkoły średniej, 4 to metodycy z Kuratorium Oświaty i Wychowania, 4 z placówek i instytucji spoza oświaty (czasowo oddelegowani tam nauczyciele), 1 z przedszkola. W latach następnych przybyło ze szkoły podstawowej 8 nauczycieli, ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego — 2, spoza oświaty — 1, ze szkoły średniej — 4, z administracji oświatowej — 1, jeden z nauczycieli zawiesił prawo do emerytury i 1 jest wolontariuszem skierowanym przez Korpus Pokoju. Z innych placówek przychodzili najczęściej nauczyciele "przedmiotów artystycznych" oraz specjaliści od nauczania metodyk przedmiotowych. Zatrudniano najlepszych nauczycieli i opinie na ten temat były raczej zgodne. Była to kadra doświadczona, której ambicją było dobre przygotowanie przyszłych nauczycieli i uzyskanie możliwie najlepszej opinii o swojej pracy, kadra pracowita, oddana szkole, uczniom. Ważnym atutem była jej stabilność. Zatrudniani nauczyciele to z jednej strony osoby o znanych w województwie, a nawet kraju, nazwiskach — osiągający spektakularne sukcesy, w tym mający własny dorobek literacki lub artystyczny, oraz ci, którzy skromnie w zaciszu pracowni, żmudnie, bez rozgłosu, wspólnie ze studentami przygotowywali np. konspekty lekcji. Jedni i drudzy kształtowali osobowość przyszłych nauczycieli, pracowali na dorobek szkoły. Dyrektorami byli: Stanisław Guzy w latach 1982-87, który został przeniesiony z ZSZ nr 2 w Ostrołęce i Janusz Gołota 1987-91, poprzednio inspektor oświaty i wychowania, Ryszard Kaliszewski, od listopada 1991 r. nauczyciel tej szkoły. Funkcję wicedyrektorów

pełnili: Stanisław Jagiełło (1982-85), pracujący poprzedniw szkole podstawowej, oraz Sabina Zaręba od 1.IX.1985 i Lucyna Giers od 1.IV.1987 roku — przed objęciem funkcji nauczycielki SN-u. Bardzo liczną grupę stanowili nauczyciele dochodzący, zatrudniani na czas określony, najczęściej jako specjaliści, rzadziej z powodu braków kadrowych. Przez 10 lat pracowało w różnym wymiarze i czasie ponad 50 nauczycieli dochodzących.

Mocną stroną była działalność pozalekcyjna szkoły. Osiągnięcia w tym zakresie kształtowały bardzo pozytywną opinię o jej pracy. Niekwestionowany prym wiódł dyrygowany przez Henryka Gadomskiego chór szkolny, będący jedną z wizytówek województwa, z powodzeniem konkurujący z podobnymi zespołami artystycznymi w kraju, na przeglądzie międzynarodowym (Międzyzdroje 1988 r.) i za granicą. Zespół ten w latach 1988, 1989 i 1990 zajął II miejsce w kraju w kategorii chórów SN w ramach Ogólnopolskiego Przeglądu Chórów Szkolnych a cappella, w 1985 roku — II miejsce w Festiwalu Pieśni Chóralnej w Katowicach.

Szkolna drużyna SKKT — kierowana przez Stanisława Mrozka — zajęła w latach 1986 i 1989 II miejsce w kraju w zlocie centralnym tych zespołów.

Prace malarskie studentów pracujących pod kierunkiem Barbary Matuszewskiej i Izabeli Gałązki od roku 1986 corocznie były nagradzane lub wyróżniane w ramach Ogólnopolskiego Przeglądu Twórczości Dzieci i Młodzieży Szkolnej. W eliminacjach centralnych uczestniczyły recytatorki i zespoły w ramach festiwalu piosenkarskich. W województwie SN dominowało w działalności artystycznej.

W prowadzonej przez KOiW klasyfikacji "Ocena udziału szkół w olimpiadach, turniejach i konkursach różnych widoczna jest mocna pozycja SN.

Tabela 2

Udział młodzieży SN w konkursach artystycznych

Rok szkolny	Liczba miejsc			Pkt	Miejsce w województwie	Liczba konkursów z udziałem SN
	I	II	III			
1985/86	5	4	4	41	II	15
1986/87	3	1	1	19	V	17
1987/88	8	6	—	58	I	14
1988/89	11	3	2	66	I	14

Wydaje się, że pierwszym warunkiem zasygnalizowanych osiągnięć jest zatrudnienie nauczyciela, dla którego praca zawodowa jest pasją. Wspomagać go muszą inni nauczyciele, chociaż pewna grupa, poprzez tworzenie odpowiedniej atmosfery. Niezmiernie ważne jest poważne traktowanie, upodmiotowienie młodzieży, dostrzeganie i uszanowanie jej pracy, danie jej możliwości cieszenia się z sukcesu, jak i pewne formy gratyfikacji, np. krótkie wyjazdowe zgrupowanie "warsztaty twórcze".

Preferencje dla konkursów artystycznych spowodowały, że udział w konkursach przedmiotowych był nader skromny. Ze zmiennym szczęściem (też przy braku preferencji dla tego typu działań) uczestniczyły dziewczęta w prowadzonych w województwie zawodach sportowych (kalendarz imprez nie obejmował studentów wychowania fizycznego). Młodzież rozpoczynając naukę w Studium Nauczycielskim po szkole pod-

stawowej planowała z zasady kontynuację jej w szkole pomaturalnej, sporadycznie jednak podejmowała studia wyższe. Liczba przyjętych na studia kształtowała się w granicach 9,6% — 16,6% maturzystów.

W księdze uczniów SN zostało zapisanych 596 osób, które rozpoczęły naukę w klasach I-IV i 1036 studentów klas pomaturalnych. Klasy I-IV ukończyło 535 osób, klasy pomaturalne 717.

Tabela 3

Efektywność kształcenia w SN

Rok szkolny	Klasy I-IV			Klasy pomaturalne		
	Nabór	ukończyło	%	Nabór	ukończyło	%
1982/83	60	48	80,00	81	62	76,00
1983/84	86	62	72,09	56	49	87,50
1984/85	92	85	92,39	83	70	84,33
1985/86	102	96	94,10	135	119	88,14
1986/87	69	67	97,10	111	93	83,78
1987/88	77	69	89,60	130	110	86,61
1988/89	39	38 a	97,40	127	100	78,74
1989/90	38	37 b	97,40	145	114	78,6
1990/91	33	33 c	100,00	111		
1991/92				27		

a. liczba uczniów w kl. IV w r. szk. 1991/92; b. liczba uczniów w kl. III w r. szk. 1991/92; c. liczba uczniów w kl. II w r. szk. 1991/92.

Skuteczność kształcenia w klasach I-IV systematycznie rosła. Zjawisko powyższe było efektem doskonalenia pracy dydaktycznej oraz systemu wychowawczego kształtującego motywację młodzieży. W klasach pomaturalnych skuteczność kształcenia utrzymywała się na podobnym poziomie do 1988 roku, po czym nastąpił jej spadek. Jednak przy ocenach trudno stosować w tym wypadku kryteria właściwe dla szkoły średniej. Wazący wpływ miały w tym wypadku czynniki nie związane bezpośrednio z procesem kształcenia. W latach 1986-1989 najczęściej rezygnowali studenci klas pomaturalnych kierunku wychowanie przedszkolne: 1986 — 5 osób (tj. 19%), 1987 — 5 (16,6%), 1988 — 18 (32,7%), 1989 — 18 (26,4%). Ogółem w latach 1986-1989 rezygnowało: nauczanie początkowe — 12,5%, wychowanie przedszkolne — 28,4%, wychowanie fizyczne — 20,6%, muzyka — 7% studiujących na poszczególnych kierunkach.

Zazwyczaj trudne do ustalenia były powody przerwania nauki. Aż 50,8% formalnie ich nie podawało. Z rozmów wynikało, iż były nimi zarówno trudności w nauce, jak i sytuacje życiowe: założenie rodziny, zmiana miejsca zamieszkania, wyjazdy zagraniczne, powiązane — co podkreślano — z małą atrakcyjnością zawodu. 9,4% studentów przerwało naukę z powodu podjęcia studiów wyższych, 6% zmieniało kierunek kształcenia SN, 9,4% kontynuowało naukę systemem zaocznym. Jedna osoba nie obroniła w ogóle pracy (poprawkowy egzamin dyplomowy zdawało ok. 4-5% studentów).

Absolwenci Studium Nauczycielskiego według kierunków kształcenia

Kierunek	Lata									1992 II r.
	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	Razem	
Nauczanie początk.	62	49	49	57	46	54	34	35	386	27
Wychow. przedszk.	—	—	21	31	19	25	38	50	184	27
Wychow. fizyczne	—	—	—	31	28	18	28	20	125	22
Muzyka	—	—	—	—	—	13	—	9	22	—
Plastyka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
Razem:	62	49	70	119	93	110	100	114	717	91
WP (zaoczne)	—	90	—	19	17	27	15	24	192	—
NP (zaoczne)	—	—	—	68	53	35	35	37	228	—
Razem	—	90	—	87	70	62	50	61	420	—

W sumie SN do 1991 roku wykształcił 1137 nauczycieli.

Kim byli studenci Studium Nauczycielskiego w Ostrołęce? Prowadzone w 1989 roku analizy obejmujące absolwentów szkoły pomaturalnej wykazały, że 45,5% młodzieży pochodziło z rodzin robotniczych, 27% z rodzin inteligentnych, a 27,5% z rodzin chłopskich. Interesujący może wydawać się fakt, że wśród 393 absolwentów, którzy ukończyli szkołę do 1988 roku, było tylko 65, których przynajmniej jedno z rodziców pracowało w zawodzie nauczycielskim. Aż około 92% młodzieży zamieszkiwało województwo ostrołęckie. Spoza województwa najwięcej młodzieży studiowało na kierunku wychowanie fizyczne 23,7%. 56,6% absolwentów pochodziło z miast i jednostek administracji oświatowej miasto — gmina województwa ostrołęckiego. 29,7% absolwentów zamieszkiwało Ostrołękę. Analizy porównawcze prowadzone w następnych latach potwierdziły te prawidłowości.

Jakie były motywy podjęcia nauki w Studium Nauczycielskim? I tu ponownie odwołujemy się do przeprowadzonych w 1989 roku badań. Spośród 7 możliwości młodzież najczęściej wskazywała na:

- zamiłowanie — słowem chęć zostania nauczycielem — 39,1%
- rady rodziców, kogoś bliskiego z rodziny — 22,6%
- bliskość szkoły, łatwość dostania się do niej — 17,4%
- niedostanie się do innej szkoły — 8,6%
- chęć uczenia się niezależnie od typu szkoły — 5,3%
- rady nauczycieli, wychowawców — 4,4%
- wpływ koleżanek, kolegów — 2,6%.

78,2% absolwentów mając taką możliwość ponownie wybrałoby Studium Nauczycielskie². Natomiast spośród 34 respondentów ankiety dla absolwentów wychowania fizycznego (opracowanej w 1991 roku przez Jadwigę Zawadzką) 9 osobami przy wyborze

Studium Nauczycielskiego kierowało "zainteresowanie wiedzą o kulturze fizycznej", 10 — "zainteresowanie pracą zawodową, do jakiej przygotowuje nauka w Studium", 3 — "sugestia nauczyciela wychowania fizycznego", 3 — "rady rodziców", 5 — "chęć pozostania w kontakcie ze sportem, wychowaniem fizycznym, pracą z młodzieżą", 4 — "fakt, że nauka jest przyjemna"³.

Spośród 364 absolwentów, którzy ukończyli szkołę do 1988 roku, 273 (tj. 75%) podjęło pracę w województwie ostrołęckim, najwięcej — 88 osób w Ostrołęce. 78,2% udzielających odpowiedzi prowadziło zajęcia zgodnie z wyuczonym kierunkiem.

Tabela 5

Zatrudnienie absolwentów SN w województwie ostrołęckim w latach 1989-1991⁴

Kierun. Rok szk.	naucz. począt.		wych. przedszk.		wych. fizyczne		muzyka	
	abs.	zatr.	abs.	zatr.	abs.	zatr.	abs.	zatr.
1989	54	48	25	15	18	11	13	8
1990	34	48	38	27	28	14	—	—
1991	35	40	50	28	20	13	9	5
	123	136	113	80	66	38	22	13

W latach 1989-1991 82,4% absolwentów podjęło pracę w województwie ostrołęckim. Najtrudniej było znaleźć pracę absolwentom wychowania przedszkolnego (prognozy z lat wcześniejszych, dotyczące potrzeb kadrowych, w nowych warunkach nie sprawdziły się). Niektórzy spośród nich podejmowali pracę jako nauczyciele nauczania początkowego. Absolwenci nauczania początkowego i wychowania przedszkolnego nie zawsze podejmowali pracę zgodnie z wyuczoną specjalnością.

Studium Nauczycielskie pozostawało w sferze zainteresowań władz, sytuacja w tej szkole analizowana była przez ośrodki decydenckie. Sprawujący władzę byli częstymi gośćmi na zebraniach Rady Pedagogicznej.

Swój udział w kształceniu przyszłych nauczycieli miały placówki, w których odbywały się praktyki studenckie. Praktyki wakacyjne, hospitacje i lekcje próbne odbywały się w szkołach i przedszkolach ostrołęckich, praktyki ciągle w placówkach województwa. Studium nie miało z różnych względów jednej "szkoły ćwiczeń", ale placówki, do których przychodzili studenci, wywiązywały się z trudnych zadań. Młodzież SN-u miała możliwość zamieszkiwania w internacie.

W szkole prowadzone były też częste kontrole, najważniejsza z nich prowadzona była przez wizytatora MOiW w 1986 roku, druga przez KOiW w 1989 roku. Obie wystawiły bardzo pozytywne opinie o pracy szkoły, zwłaszcza pierwsza z wymienionych zdeteminowała późniejsze sądy i samooceny.

Tak postrzegana przez władze placówka pozostawała w zasadzie poza zainteresowaniem prasy. Przez cały okres istnienia studium nie pojawił się artykuł problemowy w lokalnej prasie. Inauguracja pracy szkoły została zasygnalizowana jednym zdaniem kuratora w wypowiedzi poświęconej sprawom oświaty, udzielonej dla pierwszego numeru "Tygodnika Ostrołęckiego"⁵. Na łamach gazet czytanych w Ostrołęce szkoła pojawiała się najczęściej w aspekcie sytuacji kadrowej w oświacie, w związku z osiągnięciami na szczeblu centralnym lub wydarzeniami spektakularnymi⁶.

Studium Nauczycielskie w Ostrołęce spełniło swą rolę jako placówka kształcąca nauczycieli. Dzięki SN rozwiązany został problem zatrudniania w województwie nauczycieli bez kwalifikacji w nauczanych specjalnościach. Mocną stroną szkoły był system wychowawczy preferujący solidną pracę, solidne przygotowywanie się do lekcji, nie ulegający zmianie system wartości, przywiązanie do tradycji narodowej.

Niedostatkami szkoły była słabsza, niż wymagałyby tego warunki, baza lokalowa. Brak było ustawicznych kontaktów z wyższymi uczelniami. Słabością i atutem tego typu szkół jest też usytuowanie ich — jako jedynych w swoim rodzaju w województwie — w gestii KOiW. Brak jest wtedy punktów odniesienia i nawet niektóre sukcesy mogą mieć wartość relatywną, ale dzięki tej sytuacji szkoły te — jak to miało miejsce w Ostrołęce — cieszą się preferencjami i autentyczną opieką i pomocą tych organów nadzoru.

Problemem do rozwiązania w placówkach kontynuujących te doświadczenia będzie powiązanie bardzo efektywnej działalności pozalekcyjnej z odpowiadającymi im stopniem efektami pracy dydaktycznej mierzonej chociażby przyjęciami na studia wyższe i np. wynikami w konkursach przedmiotowych. Sukcesy szkoły w jednej dziedzinie mogą często przysłonić inne sfery działalności.

Do szkoły przychodziła najczęściej młodzież w większości z zamiarem zostania nauczycielem. Szczególnie dobrana kadra o bogatej wiedzy i doświadczeniu z wielkim zaangażowaniem osobistym prowadziła skuteczną pracę dydaktyczno-wychowawczą. W 1989 roku 54,2% ankietowanych oceniali swoje przygotowanie w dziedzinie dydaktyczno-wychowawczej jako bardzo dobre, 42,8% jako dobre, a tylko dwie osoby oceniły je jako dostateczne lub niezadowolające.

Studium ostrołęckie cieszyło się dobrą opinią społeczną. Nowym zadaniem społeczności tej szkoły i środowiska jest zorganizowanie Kolegium Nauczycielskiego. Tym razem takich placówek w kraju utworzono — jak dotąd — 17, w tym 6 o specjalnościach język polski i 11 o kierunku nauczanie początkowe.

ZPRYPISY

1. Informacja KOiW (Alicja Kosakowska).
2. Red. Edward Podleś, Absolwenci Studium Nauczycielskiego w Ostrołęce o sobie i swojej szkole, Ostrołęka 1990. Zagadnienie to analizuje w swojej pracy magisterskiej W. Zera: "Dobór kandydatów i przygotowanie do zawodu nauczycielskiego na przykładzie Studium Nauczycielskiego w Ostrołęce".
3. J. Zawadzka: Absolwenci Studium Nauczycielskiego w Ostrołęce — kierunek "wychowanie fizyczne", Ostrołęka 1991.
4. Informacja dotycząca zatrudnienia na podstawie ankiety KOiW przeprowadzonej w 1991 r.
5. Tygodnik Ostrołęcki nr 1, 17 października 1982 r.
6. Trybuna Ludu nr 111, 14.V.1985, tamże nr 273, 13.XI.1984, tamże nr 247, 22.X.1985, tamże 14.VII.1988, tamże 24.XI.1988 (sesja z okazji 70 rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę i umieszczenia w budynku tablicy poświęconej nauczycielom poległym w czasie II wojny światowej), Zielony Sztandar 18.XII.1988 (informacja jw.).